

ECN Beleidsstudies

ENERGIE MARKT TRENDS 2001

Energieprijzen

Opbouw van huidige en toekomstige energieprijzen

Fieke Rijkers

Opbouw van huidige en toekomstige energieprijzen

De eindverbruikersprijzen voor afnemers van gas en elektriciteit zijn opgebouwd uit drie componenten. Deze prijscomponenten staan onder invloed van concurrentie op de energiemarkten, regulering door de toezichthouder en het fiscale beleid van de overheid. Een analyse van de prijscomponenten en toekomstige ontwikkelingen daarin, biedt inzicht in de opbouw van de eindverbruikersprijzen bij de huidige gedeeltelijk geliberaliseerde energiemarkt en bij een volledig vrije energiemarkt. Een aparte analyse geeft inzicht in de 'groenprijs' die energieleveranciers hanteren op de thans vrije markt voor groene stroom. Op basis van een analyse van toekomstige ontwikkelingen op de energiemarkten en bij de tariefregulering, wordt een inschatting gemaakt van eindverbruikersprijzen op de middellange termijn.

Gebonden en vrije afnemers

Totdat in 2004 de gehele energiemarkt geliberaliseerd is, kunnen twee soorten afnemers worden onderscheiden: de zogenaamde vrije afnemers, die al vrij zijn in de keuze van hun energieleverancier, en de gebonden afnemers die nog aangewezen zijn op een vaste energieleverancier, de vergunninghouder. Op de elektriciteitsmarkt zijn tot 2002 alleen de zeer grote afnemers met een elektrisch vermogen groter dan 2 MW vrij. Vanaf 1 januari 2002 zullen ook de afnemers met een elektrisch vermogen kleiner dan 2 MW en een aansluitwaarde groter dan 3×80 Ampère vrijkomen. Op de gasmarkt zijn alle afnemers met een jaarverbruik van tenminste 10 miljoen kubieke meter sinds 2000 vrij in de keuze van hun gasleverancier. Vanaf 2002 hebben ook de afnemers met een minimale gasafname van 1 miljoen kubieke meter deze keuzevrijheid.

Sinds juli 2001 zijn alle energieafnemers vrij in de keuze van de leverancier van groene stroom. In 2001 wordt alleen nog de 'groenheid' van de groene stroom leverancier betrokken en de elektriciteit zelf nog van de vergunninghouder. Vanaf 2002 zullen afnemers van groene stroom zowel de 'groenheid' als de elektriciteit door de groene stroom leverancier geleverd krijgen (zie ook *Inzicht Marktorganisatie en strategie*).

Drie prijscomponenten

De eindverbruikersprijzen voor zowel de gebonden als vrije energieafnemer bestaan uit drie componenten. De eerste component is de prijs voor het goed (gas of elektriciteit), oftewel de commodity. Deze prijscomponent wordt daarom ook wel de commodityprijs genoemd. De tweede component heeft betrekking op de transportdienst en overige diensten die de netbeheerder levert. Dit wordt doorgaans het transporttarief genoemd. De derde component is het totaal van de heffingen van de overheid op de energieprijzen.

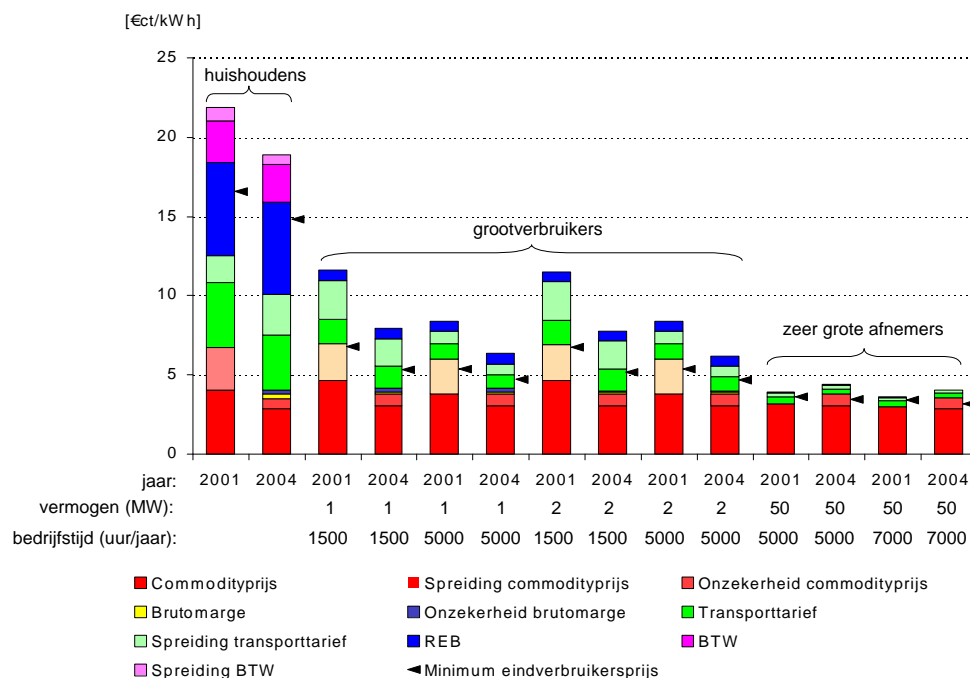
In een geliberaliseerde energiemarkt vindt hoofdzakelijk concurrentie plaats op productie en levering van de commodity. De transportdienst en overige diensten van de netbeheerder worden in meer of mindere mate gereguleerd. De transporttarieven voor elektriciteit zijn volledig gereguleerd door de toezichthouder DTe. De tarieven voor transport- en andere diensten voor gas worden niet door DTe vastgesteld doch dienen door de aanbieders te worden gepubliceerd. DTe heeft door middel van richtlijnen de basisdiensten nauw omschreven die netbeheerders en andere dienstverleners op de gasmarkt (onder meer gasopslagbedrijven) moeten aanbieden. Vrije afnemers die van de diensten gebruik willen maken kunnen over het tarief en andere voorwaarden met de aanbieder onderhandelen.

Opbouw van eindverbruikersprijzen

De opbouw van de eindverbruikersprijzen in 2001 voor elektriciteit en gas kunnen worden vergeleken met prijsniveau's en -opbouw in de nabije toekomst. Voor de toekomstige prijzen wordt uitgegaan van het jaar 2004 omdat in dat jaar zowel de elektriciteitsmarkt als de gasmarkt volledig geliberaliseerd zullen zijn. Voor beide jaren worden de eindverbruikersprijzen opgesplitst in de eerder genoemde drie componenten: de commodityprijs, de transporttarieven en de heffingen. Waar dat zinvol is wordt een verdere uitsplitsing van de afzonderlijke componenten gemaakt. De hoogte van de commodityprijzen is afhankelijk van de marktontwikkelingen en kan voor 2004 worden bepaald aan de hand van analyses van de ontwikkelingen op de energiemarkten. De hoogte van de gereguleerde componenten is terug te vinden in de publicaties van DTe, maar is gedeeltelijk ook gebaseerd op inschattingen van effecten die de DTe-richtlijnen zullen hebben op de toekomstige tarieven. Ten aanzien van de overheidsheffingen wordt verondersteld dat de hoogte van de heffingen tot 2004 ongewijzigd blijven. Een uitgebreide toelichting op de verschillende componenten is te vinden in de verschillende kaders.

Elektriciteit

Figuur 4.15 toont voor verschillende typen afnemers de eindverbruikersprijzen voor elektriciteit in 2001 en de verwachte prijs voor 2004. Voor huishoudens wordt uitgegaan van een enkeltarief. Bovendien wordt voor huishoudens de eindverbruikersprijzen inclusief BTW weergegeven. Voor de verschillende typen grootverbruikers worden in figuur 4.15 eindverbruikersprijzen weergegeven bij twee verschillende bedrijfstijden. Bij grootverbruikers met een vermogen van 1 of 2 MW is uitgegaan van een aansluiting op middenspanning. Voor de zeer grote afnemers met een aansluitvermogen van 50 MW is een aansluiting op het hoogspanningsnet verondersteld.

Figuur 4.15 Opbouw van de eindverbruikersprijzen voor elektriciteit in 2001 en in 2004 voor verschillende typen afnemers

Figuur 4.15 laat zien dat voor huishoudens en de meeste grootverbruikers in 2004 een lagere eindverbruikersprijs voor elektriciteit wordt verwacht dan in 2001. Voor zeer grote afnemers wordt echter een stijging verwacht. In figuur 4.15 wordt

rekening gehouden met een spreiding als gevolg van verschillen tussen netbeheerders en vergunninghouders en onzekerheden met betrekking tot toekomstige prijzen en tarieven. De bovenzijde van de kolommen geeft de maximaal mogelijke eindverbruikersprijs aan, terwijl de in principe laagst mogelijke eindverbruikersprijs ook in het figuur wordt weergegeven. Rekeninghoudend met de spreidingen en onzekerheden is het niet uitgesloten dat, hoewel figuur 4.15 een daling kan suggereren, in individuele gevallen de prijzen toch zullen stijgen, of omgekeerd.

De verschillen in de hoogte van de eindverbruikersprijzen tussen de verschillende typen afnemers worden veroorzaakt door verschillen in transporttarieven en heffingen. Wanneer afnemers een aansluiting hebben op een lager netniveau is het transporttarief hoger. De heffingen op de kWh-prijs zijn hoger naarmate afnemers een lager verbruik hebben. Een aanzienlijk deel van de eindverbruikersprijzen voor huishoudens bestaat uit de REB-heffing. De zeer grote afnemers betalen nauwelijks REB aangezien deze energiebelasting boven een afname van 10 miljoen kWh nihil is.

Opbouw van de elektriciteitsprijs in 2001

Commodity

- *Commodityprijs*: Voor de gebonden afnemersgroepen gelden gereguleerde commodityprijzen, de zogenaamde leveringstarieven. Aan de hand van de maatstafregulering (zie *Energiebeleid en marktregulering*) worden deze leveringstarieven elk kwartaal voor elke vergunninghouder door DTe vastgesteld. De leveringstarieven van de gebonden afnemersgroepen in figuur 4.15 zijn gelijk aan die van het derde kwartaal in 2001. De zeer grote afnemers zijn al vrij in 2001. De commodityprijs voor deze afnemers komt tot stand op de groothandelsmarkt (zie voorgaande analyse in *Inzicht Energieprijzen*). De prijs die is weergegeven voor het jaar 2001 is de gemiddelde marktprijs op de APX in het eerste halfjaar van 2001. In de berekening van de commodityprijs voor grootverbruikers is, ongeacht de bedrijfstijd, aangenomen dat 68% van de elektriciteit wordt afgenomen gedurende de piekuren. Bij de zeer grote afnemers is verondersteld dat 58% van het elektriciteitsverbruik in de piekuren plaatsvindt.
- *Spreiding commodityprijs*: De spreiding op de leveringstarieven komt voort uit de tariefverschillen tussen de diverse vergunninghouders (zie ook *Overzicht Energieprijzen*)

Transport

- *Transporttarief*: Transporttarieven voor elektriciteit voor vrije en gebonden afnemers zijn ontleend aan publicaties van DTe. Het transporttarief geeft de kosten van drie diensten weer: de transportdienst, de systeemdienst en de aansluitdienst.
- *Spreiding transporttarief*: De spreiding in de transporttarieven wordt veroorzaakt door verschillen tussen de tarieven van de verschillende netbeheerders (zie ook *Overzicht Energieprijzen*).

Heffingen

- *REB*: Het nihiltarief voor REB over de eerste 800 kWh is afgeschaft (zie ook *Overzicht Energieprijzen*). Elk huishouden ontvangt via de elektriciteitsrekening jaarlijks € 142 terug, ongeacht het jaarverbruik van gas en elektriciteit. Dit bedrag is niet in mindering gebracht op de elektriciteitstarieven in figuur 4.15.
- *BTW*: Voor de huishoudens is 19% BTW van toepassing. De BTW-heffing geldt voor alle prijscomponenten, ook de REB-heffing.
- *Spreiding BTW*: De spreiding in de BTW is het gevolg van spreiding in de commodityprijs en het transporttarief.

Bij de zeer grote afnemers wordt de eindverbruikersprijs vooral bepaald door de commodityprijs. Naar verwachting zal deze commodityprijs in 2004 hoger zijn dan in 2001 doordat, als gevolg van een minder grote overcapaciteit bij de elektriciteitsproductie, de prijs op de groothandelsmarkten voor elektriciteit zullen toenemen (zie ook de voorgaande analyse in *Inzicht Energieprijzen*).

De verwachte commodityprijs in 2004 voor huishoudens is lager dan het gereguleerde leveringstarief in 2001 (commodityprijs plus marge vergunninghouder). Ook voor de gebonden grootverbruiker met een bedrijfstijd van 1.500 uur is het leveringstarief in 2001 relatief hoog. Voor de grootverbruikers met een bedrijfstijd van 5.000 uur is dit verschil veel kleiner. Dit komt doordat het leveringstarief opgebouwd is uit een kWh-component en een kW-component. De kW-component telt bij een lage bedrijfstijd veel sterker mee in de uiteindelijke eindverbruikersprijs per kWh dan bij een hoge bedrijfstijd.

Opbouw van de elektriciteitsprijs in 2004

Commodity

- *Commodityprijs*: In 2004 wordt de commodityprijs voor alle afnemersgroepen bepaald door de prijsvorming op de groothandelsmarkt voor elektriciteit. Hiermee is de commodityprijs gerelateerd aan de marginale kosten van elektriciteitsproductie, die voor een groot gedeelte bestaat uit de brandstofkosten.
- *Onzekerheid commodityprijs*: De onzekerheid in de commodityprijs in 2004 wordt sterk bepaald door de onzekerheid in de brandstofkosten van de elektriciteitsproductie en door de onzekerheid over de mate van concurrentie op de elektriciteitsmarkt.
- *Brutomarge*: Na 2004 geeft de commodityprijs de inkoopkosten van de energieleveranciers weer. Bij levering van elektriciteit op de retailmarkt is voor energieleveranciers een brutomarge verondersteld op de commodityprijs: voor huishoudens 10 tot 15% en voor grootverbruikers 5 tot 10%. Zeer grote afnemers worden verondersteld hun elektriciteit rechtstreeks van de groothandelsmarkt te betrekken.
- *Onzekerheid brutomarge*: De onzekerheid in de brutomarge geeft mogelijke prijsverschillen weer tussen energieleveranciers onderling en wordt daarnaast beïnvloed door de onzekerheid in de commodityprijs.

Transport

- *Transporttarief*: De transporttarieven voor 2004 zijn berekend op basis van de transporttarieven uit 2001 en de efficiencykortingen voor netbeheerders zoals gepubliceerd is door DTe (zie *Overzicht Energiebeleid en marktregulering*). Omdat de efficiencykortingen voor het jaar 2004 nog niet bekend zijn, is voor elke netbeheerder voor dat jaar een korting van 4% verondersteld.
- *Spreiding transporttarief*: De spreiding in de transporttarieven wordt veroorzaakt door tariefsverschillen tussen de diverse netbeheerders.

Heffingen

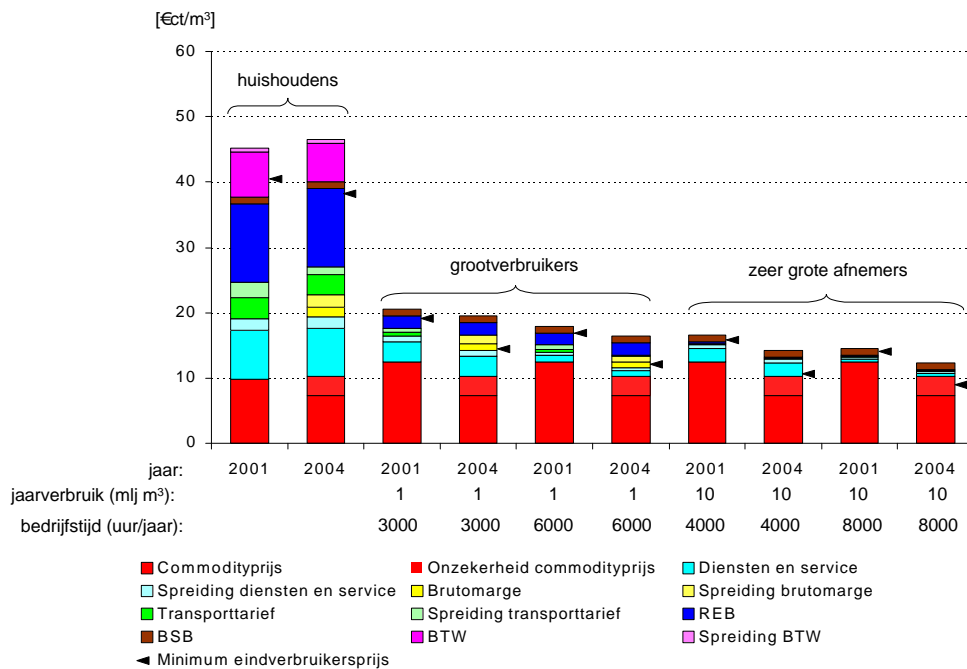
Verondersteld is dat de REB- en BTW-heffingen in 2004 gelijk zijn aan die in 2001.

Hetzelfde effect is zichtbaar bij de transporttarieven. Zowel het laagste transporttarief dat door netbeheerders wordt toegepast als de bijbehorende spreiding zijn bij een grote bedrijfstijd lager als gevolg van een vaste kW-component in het transporttarief. De efficiencykortingen die door DTe zijn vastgesteld en van toepassing zijn op de kosten die de netbeheerder in rekening kan brengen, zullen ervoor zorgen dat de transporttarieven in 2004 in de meeste gevallen veel lager zijn dan in 2001.

In 2004 heeft de bedrijfstijd geen direct effect meer op de commodityprijs, zoals blijkt uit een vergelijking van de eindverbruikersprijzen van een grootverbruiker van 1 MW bij 1.500 en 5.000 bedrijfsuren. In de commodityprijs speelt de kW-component geen rol meer zoals in het leveringstarief van 2001. De bedrijfstijd kan echter wel effect hebben op de hoogte van deze prijs doordat het de verhouding tussen afname gedurende piek- en daluren kan beïnvloeden.

Gas

De eindverbruikersprijzen voor gas in 2001 en 2004 worden voor verschillende typen eindverbruikers getoond in figuur 4.16. De eindverbruikersprijs voor huishoudens wordt weergegeven inclusief BTW. Figuur 4.16 toont eveneens de gasprijzen voor grootverbruikers met een jaarverbruik van 1 miljoen m³ en zeer grote afnemers met een jaarverbruik van 10 miljoen m³. Bij grootverbruikers en zeer grote afnemers is een onderscheid gemaakt naar twee verschillende bedrijfstijden. Verondersteld is dat de in de figuur getoonde grootverbruikers zijn aangesloten op het hoofddistributienet van een regionaal distributiebedrijf, terwijl de zeer grote afnemers direct op het landelijk transportnet zijn aangesloten. Voorts is verondersteld dat regionale energieleveranciers en zeer grote afnemers gebruik maken van de diensten en services die door Gasunie Transport Services worden aangeboden.

Figuur 4.16 Opbouw van de eindverbruikersprijzen voor gas in 2001 en 2004 voor verschillende typen afnemers

Voor huishoudens wordt in 2004 een nagenoeg vergelijkbare eindverbruikersprijs voor gas verwacht die in 2001. Voor grootverbruikers en zeer grote afnemers kunnen de gasprijzen lager uitvallen dan in 2001. Door het koppelmecanisme tussen de olie- en gasprijs ijlt de ontwikkeling van de commodityprijs voor gas enigszins na op de olieprijsontwikkeling. Hierdoor stonden de gasprijzen in 2001 nog onder invloed van de hoge olieprijsen in 2000. Omdat de veranderingen van de commodityprijs voor huishoudens aan een maximum zijn gebonden, is het effect van de olieprijsstijging nog niet geheel in deze commodityprijs van 2001 verwerkt. Met inachtneming van een onzekerheidsmarge in de ontwikkeling van de olieprijs, is het de verwachting dat de commodityprijs voor gas voor alle type

afnemers in 2004 lager zal zijn dan in 2001. Hierbij is verondersteld dat de koppeling van de aardgasprijs met de olieprijs voorlopig stand houdt.

Doordat voor de verschillende prijs- en tariefcomponenten spreidingen en onzekerheden zijn meegenomen, kan een in figuur 4.16 gesuggereerde lagere gasprijs in individuele gevallen echter ook hoger uitvallen, of omgekeerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor huishoudens. De kans hierop is echter gering aangezien dan de huishoudelijke afnemer in 2001 juist steeds de laagste tarieven zou moeten hebben, terwijl aan dezelfde afnemer in 2004 juist de hoogste tarieven in rekening gebracht moet worden. In figuur 4.16 geeft de bovenzijde van de kolommen de maximaal mogelijke eindverbruikersprijs aan, terwijl de in principe laagst mogelijke eindverbruikersprijs eveneens in het figuur wordt aangegeven.

Opbouw van de gasprijs in 2001

Commodity

- *Commodityprijs*: De commodityprijs voor grootverbruikers en zeer grote afnemers is berekend aan de hand van het prijzen- en dienstensysteem van Gasunie (CDS). Op basis van dit tariefsysteem is de commodityprijs gekoppeld aan de olieprijs. Voor de prijzen in figuur 4.16 is gerekend met een gemiddelde olieprijs over de eerste twee kwartalen van 2001. Voor huishoudens is rekening gehouden met de vertraagde doorwerking van de sterke olieprijsstijging in 2000.
- *Brutomarge*: De gasleveranciers van gebonden afnemers (de zogenoemde vergunninghouders) mogen aan deze afnemers een toeslag heffen op hun inkoopprijs (commodityprijs + diensten en services). Dit kan gezien worden als een gereguleerde brutomarge voor deze leveranciers. De toeslagen worden vastgesteld en gepubliceerd door DTe (zie *Overzicht Energieprijzen*).
- *Spreiding brutomarge*: De spreiding in de brutomarge geeft de verschillen weer in de door de verschillende vergunninghouders gehanteerde toeslagen.

Transport

- *Diensten en services*: De kosten voor diensten en services zijn berekend aan de hand van het prijzen- en dienstensysteem van Gasunie (CDS). Dit systeem maakt deze kosten afhankelijk van de bedrijfstijd van de gasafname en de afstand van de afnemer tot de entrypoints van het Gasunie-net.
- *Spreiding diensten en services*: De onzekerheid in de kosten voor diensten en services wordt bepaald door de spreiding in de afstand van verschillende afnemers tot de entrypoints.
- *Transporttarief*: De transporttarieven voor gebonden afnemers worden gereguleerd en zijn zodoende door DTe vastgesteld.
- *Spreiding transporttarief*: De spreiding in deze gereguleerde transporttarieven komt voort uit de verschillen tussen de transporttarieven van de verschillende regionale netbeheerders.

Heffingen

- *REB*: De hoogte van de REB-heffing is afhankelijk van het jaarverbruik (zie ook *Overzicht Energieprijzen*).
- *BSB*: Op gas wordt een brandstofbelasting geheven (BSB) (zie ook *Overzicht Energieprijzen*).
- *BTW*: Voor de huishoudens is 19% BTW van toepassing. De BTW-heffing geldt voor alle prijscomponenten, ook de REB-heffing.
- *Spreiding BTW*: De spreiding in de BTW is het gevolg van spreiding in de brutomarge en de transporttarieven.

Opbouw van de gasprijs in 2004

Commodity

- *Commodityprijs:* Voor de commodityprijs in 2004 is verondersteld dat deze nog steeds gekoppeld is aan de olieprijs, zoals in het huidige prijzen en dienstensysteem van Gasunie.
- *Onzekerheid commodityprijs:* Er is rekening gehouden met een onzekerheid in de commodityprijs die voortkomt uit de onzekerheid in de olieprijs (17 – 25 \$ per barrel).
- *Brutomarge:* Er is verondersteld dat energiebedrijven een brutomarge op de inkoopprijs hanteren. Voor de kleinverbruikers en grootverbruikers bedraagt deze marge 10 tot 15%. Verondersteld is dat zeer grote afnemers hun gas rechtstreeks van gashandelaren betrekken.
- *Spreiding brutomarge:* De spreiding in de brutomarge komt voort uit de onzekerheid in de olieprijs.

Transport

- *Diensten en services:* Het tariefsysteem voor diensten en services van Gasunie zal vanaf 2002 worden gewijzigd. Hier is verondersteld dat de tarieven in het nieuwe systeem niet meer afstandsafhankelijk zullen zijn maar dat het tarief wel afhankelijk blijft van de bedrijfstijd. Aangenomen is dat gemiddeld genomen het nieuwe tarief niet sterk zal afwijken van het tarief onder het huidige systeem.
- *Spreiding diensten en services:* Met de invoering van een nieuw tariefensysteem voor de diensten en services van Gasunie is een verschuiving in toerekening van kosten mogelijk. Hier is verondersteld dat deze verschuiving binnen de oude afstandsafhankelijke spreiding valt.
- *Transporttarief:* De transporttarieven voor 2004 zijn berekend op basis van de transporttarieven uit 2001 en de efficiencykortingen voor regionale netbeheerders voor 2002 en 2003 (zie *Overzicht Energiebeleid en marktregulering*).
- *Onzekerheid transporttarief:* Het verwachte verschil in transporttarieven tussen de verschillende regionale netbeheerders is weergegeven met een spreiding.

Heffingen

Verondersteld is dat de REB-, BSB- en BTW-heffing in 2004 gelijk zijn aan die in 2001.

Evenals bij elektriciteitsprijzen geldt dat de prijscomponenten transport en heffingen bij gasafnemers met een geringer jaarlijkse afname een relatief groot gedeelte uitmaken van de eindverbruikersprijs. Doordat huishoudens een relatief hoog transporttarief hebben (voor het landelijk transportnet en het regionaal distributienet) en tevens aanzienlijke heffingen moeten betalen, bepaalt de commodityprijs slechts ongeveer een kwart van de eindverbruikersprijs. Voor grootverbruikers is het aandeel van de commodityprijs in de eindverbruikersprijs minimaal de helft. Bij zeer grote afnemers is het aandeel van het transporttarief in de eindverbruikersprijs marginaal.

Wanneer tarieven voor diensten en services van Gasunie voor grootverbruikers en zeer grote afnemers onderling worden vergeleken blijkt dat de dienstcomponent sterk afhankelijk is van de bedrijfstijd. De tarieven voor diensten en services voor grootverbruikers bij een bedrijfstijd van 6.000 uur zijn bijvoorbeeld circa 60% lager dan die bij een bedrijfstijd van 3.000 uur. Voor 2002 zal het tariefsysteem van Gasunie Transport Services moeten worden aangepast aan de nieuwe richtlijnen van DTe (zie *Inzicht Energiebeleid en marktregulering*). Omdat de kosten gebaseerd zullen blijven op de capaciteiten van transportnetten en andere

faciliteiten, zullen de nieuwe tarieven naar verwachting sterk afhankelijk blijven van de bedrijfstijd.

Groene stroom

Door een verhoging van de REB sinds 1 januari 2001 en het nihil tarief voor groene stroom is voor kleinverbruikers het prijsverschil tussen groene stroom en de conventioneel opgewekte elektriciteit ('grijze stroom') nagenoeg weggevallen. Het aantal consumenten dat de overstap van 'grijze' naar groene stroom maakt is in de eerste helft van 2001 sterk toegenomen. Bovendien kunnen afnemer sinds 1 juli 2001 hun groene stroom leverancier vrij kiezen (zie ook *Inzicht Marktstructuur en strategie*).

Voor de 'groenheid' van de elektriciteit worden door energieleveranciers verschillende prijzen gehanteerd. In 2001 worden door energieleveranciers de volgende drie prijsstrategieën toegepast:

1. Een aantal energiebedrijven, waaronder Essent, stelt de eindverbruikersprijs voor groene stroom in een bepaald leveringsgebied gelijk aan de eindverbruikersprijs voor grijze stroom in dat gebied. Andere aanbieders, zoals Energieconcurrent, bieden groene stroom aan met een vaste korting ten opzichte van de eindverbruikersprijs voor grijze stroom in het betreffende leveringsgebied.
2. Nuon hanteert een vast tarief voor de groenheid van de stroom terwijl alle overige prijscomponenten afhankelijk zijn van het leveringsgebied.
3. Energiebedrijven, zoals Eneco en Remu, hanteren altijd dezelfde eindverbruikersprijs voor groene stroom, onafhankelijk van het leveringsgebied van de afnemer.

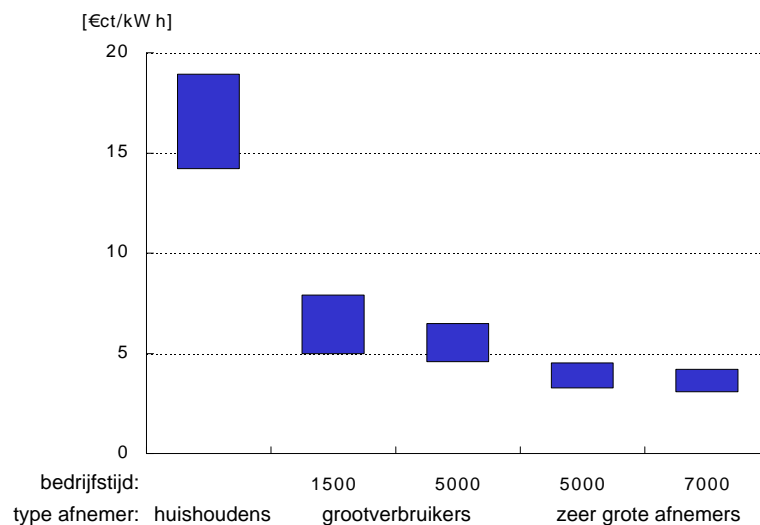
De drie prijsstrategieën resulteren in verschillende prijzen die afnemers betalen voor de groenheid van de groene stroom. Bij de eerste twee genoemde systemen is de groenprijs onafhankelijk van het leveringsgebied waarin de afnemer zich bevindt, terwijl in het derde systeem de prijs van de groenheid varieert afhankelijk van het leveringsgebied. Figuur 4.17 laat de opbouw zien van de groene stroomprijzen in 2001 voor huishoudens voor de drie grootste energieleveranciers in Nederland (Essent, Nuon en Eneco) in hun eigen leveringsgebied en die van hun concurrent. Ter vergelijking is ook de eindverbruikersprijs voor grijze stroom weergegeven die in het leveringsgebied van de drie verschillende leveranciers van toepassing is.

De groene stroomprijs is opgesplitst in een commodityprijs, een transporttarief, de 'groenprijs' en BTW. De commodityprijs en het transporttarief worden bepaald door respectievelijk de vergunninghouder en de netbeheerder in het leveringsgebied van de afnemer. Vanaf 1 januari 2002 mag de groenleverancier ook de commodity leveren en hiervoor zelf de prijs bepalen. De groenleverancier is dan niet meer afhankelijk van de commodityprijs van de vergunninghouder in het leveringsgebied.

Figuur 4.17 laat zien dat de prijs voor groenheid in een leveringsgebied sterk afhankelijk is van de leverancier. Nuon hanteert voor de groenheid een vaste toeslag van 0,52 €/kWh naast de prijs die verkregen wordt uit de REB-vrijstelling. Van de drie leveranciers die in het figuur staan weergegeven heeft Nuon de laagste commodityprijs. Nuon is echter tot begin 2002 verplicht om voor groene stroom het leveringstarief in het betreffende leveringsgebied te hanteren. Door vanaf 2002 zijn eigen leveringstarief te hanteren zou Nuon de eindverbruikersprijs voor groene stroom in regio's buiten zijn eigen leveringsgebied kunnen laten zakken.

Eindverbruikersprijzen na 2004

Op basis van de verwachte ontwikkelingen bij de prijsvorming op de gas- en elektriciteitsmarkt en trends bij de tariefregulering, kan een inschatting worden gemaakt van de eindverbruikersprijzen na 2004. Rekeninghoudend met onzekerheden in de verschillende prijscomponenten, is in de figuren 4.18 en 4.19 een bandbreedte aangegeven voor de hoogte van de eindverbruikersprijzen voor elektriciteit en gas na 2004 voor verschillende typen eindverbruikers. Hierbij moet uitdrukkelijk worden gesteld dat de weergegeven bandbreedte geen voorspelling is van toekomstige eindverbruikersprijzen, doch een inschatting met een zekere waarschijnlijkheid wanneer trends en ontwikkelingen volgens de hieronder beschreven verwachtingen plaatsvinden.

Figuur 4.18 Eindverbruikersprijzen voor elektriciteit na 2004 aangegeven met een bandbreedte als gevolg van verwachte ontwikkelingen bij verschillende prijscomponenten en onzekerheden daarin

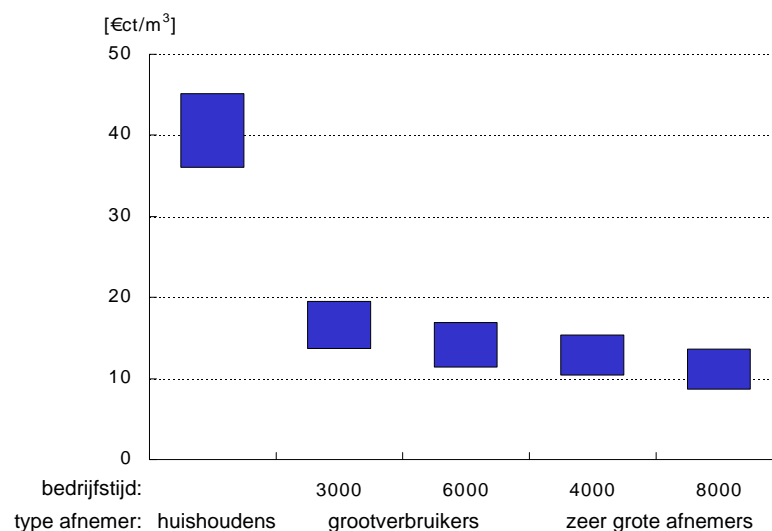
Commodityprijs

De verwachting is dat de overcapaciteit aan opwekvermogen op de Nederlandse elektriciteitsmarkt na 2004 sterk zal afnemen waardoor de elektriciteitsmarkt gevoeliger wordt voor strategisch gedrag van marktspelers (zie ook de voorgaande analyse in *Inzicht Energieprijzen*). De verwachting is dat dit zal resulteren in een stijgende commodityprijs. De krapte in het elektriciteitsaanbod zal vooral merkbaar zijn gedurende piekuren. Grootverbruikers zullen de stijging van de commodityprijs het meeste merken, omdat bij hen de commoditycomponent een relatief groot deel van de eindverbruikersprijs uitmaakt en zij een relatief grotere afname hebben in de piekuren.

Uiteraard blijven ook de brandstofkosten voor elektriciteitsproductie een belangrijke rol spelen in de hoogte van de commodityprijs van elektriciteit aangezien deze kosten voor een groot gedeelte de marginale kosten bepalen. Naar verwachting zullen in de toekomstige elektriciteitsmarkt de marginale kosten voor de elektriciteitsproductie bepaald worden door de prijs van aardgas. Vanwege het verdwijnen van de overcapaciteit is het mogelijk dat de elektriciteitsprijs meer onder invloed komt van de 'long term marginal costs', dat wil zeggen dat ook de kapitaalskosten van elektriciteitscentrales in de prijs tot uitdrukking komt. De 'long term marginal costs' zullen dan naar verwachting worden bepaald door die van een gasgestookte elektriciteitscentrale.

Op langere termijn wordt een olieprijs verwacht die lager is dan de olieprijs in 2000, waardoor de commodityprijs voor gas lager zal uitkomen dan in de eerste helft van 2001. Daarnaast wordt verwacht dat na 2004, door de verdere ontwikkeling van 'gas to gas' competitie, de koppeling tussen de olie- en gasprijs minder sterk zal zijn. Kortstondige prijsspieken in de olieprijs zullen dan niet of nauwelijks doorwerken in de gasprijs. De gasprijs zal bovendien meer beïnvloed worden door gasimport uit het buitenland (zie ook *Inzicht Energiebeleid en marktregulering*).

De brutomarge die energieleveranciers zullen hanteren kan door concurrentie op de retailmarkt onder druk komen te staan. Energieleveranciers hebben echter geen direct belang bij een prijsoorlog (zie *Inzicht Marktstructuur en strategie*), maar kunnen daar door nieuwe toetreders toe worden verleid. De kans dat op de retailmarkt de brutomarges onder druk komen te staan is voor elektriciteit groter dan voor gas.

Figuur 4.19 Eindverbruikersprijzen voor gas na 2004 aangegeven met een bandbreedte als gevolg van verwachte ontwikkelingen bij de verschillende prijscomponenten en onzekerheden daarin

Transporttarieven

De eindverbruikersprijs van elektriciteit wordt voor de kleinverbruikers voor een groot gedeelte - circa 20 tot 35% - bepaald door het transporttarief. Als gevolg van de price-cap regulering wordt verwacht dat deze transporttarieven in de toekomst convergeren naar een gemiddeld tariefniveau dat ongeveer 20% lager ligt dan in 2001. Omdat de transporttarieven in de eindverbruikersprijs voor grootverbruikers en zeer grote afnemers maar een beperkt rol spelen, zullen wijzigingen in de transporttarieven voor deze categorie afnemers minder merkbaar zijn.

Medio 2001 was nog weinig bekend over toekomstige tarieven voor diensten en services van de landelijke en regionale netbeheerders van gas en andere aanbieders, zoals gasopslagbedrijven. De richtlijnen schrijven voor dat de tarieven op kosten moeten zijn gebaseerd. Er is echter geen efficiencykorting van toepassing. Een eventuele daling van tarieven zal het gevolg zijn van onderhandelingen van de netbeheerder met netgebruikers.

Naar verwachting zal het grootste effect van de nieuwe richtlijnen zijn dat concurrentie tussen aanbieders van gas zal toenemen. Afgezien van verschuivingen binnen de tariefstructuur, worden er voornamelijk geen sterke veranderingen in de

hoogte van de transporttarieven voor gas verwacht. Het gevolg van verschuivingen kan wel zijn dat bepaalde afnemerscategorieën een hoger transporttarief in rekening gebracht krijgen, terwijl andere afnemers juist minder gaan betalen.

Heffingen

De werkgroep 'Vergroening van het fiscale stelsel II' heeft onlangs een verbreding en verhoging van de REB onderzocht. Een verbreding zal tot gevolg hebben dat grootverbruikers en zeer grote afnemers meer REB gaan betalen. De verhoging van de energiekosten zal dan gecompenseerd worden door verlaging van de vennootschapsbelasting. De werkgroep heeft echter geen aanbeveling tot daadwerkelijke verbreding en verhoging uitgebracht. Voor de toekomstige eindverbruikersprijzen wordt voorlopig uitgegaan van een ongewijzigd beleid ten aanzien van de BTW-, BSB- en REB-heffingen.

